

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNDEN FELSEFÎ BİR KESİT

Hikmet Yıldırım CELKAN*

Özet

İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Terbiye ve İman adlı eseri eğitim felsefesi açısından değerli bilgileri içermektedir. Eserde ele alınan başlıca konular; maarif kavramı, eğitim ortamları, maarif meselesinin çözümlenebilmesi için ihtiyaç duyulan idealizm, eğitimdeki çöküş ve gerilemenin belli başlı sebepleri, maarif alanında yapılması gereken reformlardır.

Baltacıoğlu'na göre maarif bizde yanlış anlaşılımış, basit bir okuma-yazmadan ibaret zannedilmiştir. Oysa okuma-yazma maarifin amacı değil, eğitim öğretimin aracıdır. Gerçek maarif, okulları toplumsal yapıya uygun hâle getirmeli, yetişecek nesli hayata hazırlamalıdır. Aile, okul ve toplum eğitimin temel ortamlarıdır. Eğitimde gözlenen gerilemenin sebebi ona göre bedende, fikirde, his ve iradede meydana gelen çöküştür. Bunların hepsinin temelinde eğitimsel anlamda bir imanın eksikliği vardır. Söz konusu iman hırsı, çalışma azmini, hayata bağlanmayı, inanç ve iradenin güçlü olmasını, bireyin ve toplumun refahı için gerekli mücadele ruhunu ifade etmektedir. Günümüz eğitiminde de benzer bir gerileme ve böyle bir imana duyulan ihtiyaç hâlâ devam etmektedir.

Anahtar sözcükler: İsmail Hakkı Baltacıoğlu, eğitim felsefesi.

Abstract

In his book titled "Education and the Faith" İsmail Hakkı BALTACIOĞLU pointed out some curicial issues from the standpoint of educational philosophy.

Major issues discussed in depth, in this scholarly work, can be listed as follows: The concept of education, the media of education, the idealizm needed to solve the educational problems, major reasons underlying the existing regression and collapse in the overall education system and the reforms to be introduced to restore the whole system.

According to Baltacıoğlu, education is a misunderstood concept in that it is simply seen as a process to achieve literacy only. However, literacy cannot be the ultimate goal of education but a means of learning. Education in its real sense, should transform the school structure so that it could be compatible with the societal life and should prepare new generations for the life outside school walls. Family life, school and the society are the basic media for education.

He firmly believed that, the source of current regression observed in the education, is mainly, due to the collapse in the body, thought and the emotional world of individulas. He also argued that the lack of faith in education could be the reason for this outcome. The faith, in this sense, represents commitment to success; developing strong ties with life; and the belief in struggle for the welfare of both individuals and the society. Today the need for such a belief and spirit are sought to remedy the ongoing regression in the educational field.

Key words: İsmail Hakkı Baltacıoğlu, educational philosophy.

Yazışma Adresi: *Prof. Dr. Hikmet Yıldırım Celkan, Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Gaziantep

Türk Millî Eğitimi ülke gündeminin her zaman önde gelen konularından biri olmuştur. Toplum ve devlet felsefesinde de tarihin bütün dönemlerinde eğitim, belirleyici rol oynamış, eğitimin insan ve toplum hayatındaki önemi vurgulanmıştır. Ancak iki husus gözden kaçırılmıştır: Eğitimin bilimsel gelişmelerle bağlantısı tam kurulamamış ve felsefî temelleri sağlam atılamamıştır. Özellikle Cumhuriyet Döneminde eğitime felsefî bir dayanak sağlanması ihtiyacı birkaç eğitimci dışında hemen hemen hiç dile getirilmemiştir.

Gökalp, Baltacıoğlu, Ülken gibi bazı eğitim filozoflarının çabaları bu boşluğu doldurmaya yetmemiştir. Ancak İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun eğitimin felsefî temellerine ilişkin düşünceleri hâlâ geçerliliğini korumakta olup, bunların yeniden ele alınması ve okullarımızda canlandırılması kaçınılmazdır.

İ.H.Baltacıoğlu 1886'da İstanbul'un Cihangir semtinde doğmuş, babası İbrahim Ethem Efendi'den dülgerlik, bahçıvanlık, hattatlık öğrenmiştir. Bu öğrendikleri daha sonra onda "üretim pedagojisi" kavramını meydana getirecektir. 1908'de Darülfünun'un Tabiiye Şubesinden mezun olmuş, Rousseau, Durkheim ve Bergson'u okumuş, onlardan etkilenmiştir. Satı Bey'in tavsiyesi ve Maarif Nazırı Emrullah Efendi'nin onayı ile Pedagoji ve El İşleri konularında incelemeler yapmak üzere Avrupa'ya gönderilir. Fransa'da resim öğretiminden yararlanır. İngiltere'de parkları, müzeleri, tiyatroları ve mektepleri gezer. Burada eğitimin her şeyi değiştirebilecek bir kudret olduğu anlayışını bırakır. Aksine, eğitimin sosyal determinizme tabî olduğu kanaatini edinir. Belçika'da Dr.Ovide Decroly ile görüşür ve ondan etkilenir. Almanya'da kalır, sanat okullarında Alman mucizesini görür. Avrupa'dan dönüşte 1908-1916 yılları arasında Satı Bey'in okulunda çalışır, Resim ve El-İşi derslerinde yeni metotlar geliştirmeye gayret eder, çocuğun yaratıcılığını ve hürriyetini esas alır. 1918'de Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne, daha sonra da Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğüne ve Teftiş Heyeti Başkanlığına tayin edilir. 1933 Üniversite Reformu sonrasında görevinde kalan az sayıdaki hocalardan biridir. Uzun yıllar Yeni Adam Dergisini çıkarır. İçtimâî Mektep, Rüyamdaki Okullar, Türke Doğru, Pedagojide İhtilal, Talim ve Terbiyede İnkılâp önemli eserlerindedir.

Baltacıoğlu'nun yukarıda zikredilenler dışında bir eseri daha vardır ki, bunun üzerinde pek durulmamıştır: Terbiye ve İman.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu 1914'te, Birinci Dünya Harbi'nin ilk yılında yazdığı bu eserinde terbiye kavramına çok ayrı bir bakış açısı getirir. Denilebilir ki, onun bu bakış tarzında eğitim felsefesinin temellerini bulabiliriz.

Eser şu beş kısımdan meydana gelmektedir:

- I. Maarif Bizde En Az Anlaşılan Kelimedir.
- II. Terbiye Muhitleri: Aile, Mektep, Cemiyet
- III. Maarif Meselesinin Halli: Bir İdealin Doğmasına Bağlıdır.
- IV. Terbiyenin İnhitatı(çöküşü) Ne Suretle İzah Edilebilir?
- V. Terbiye ve İman Hakkında Son Sözler

Birinci kısımda Baltacıoğlu “Maarif” kavramı üzerinde durmakta, asırlarca maarifin bizde yanlış anlaşıldığını anlatmaktadır. Ona göre maarif basit bir okuma-yazmadan ibaret değildir. Zira okuma-yazma maarifin amacı değil, eğitim öğretimin aracıdır. Maarif geniş bir kavramdır; ilim ve terbiye kadar beden, fikir, his ve azimde kuvveti., mektep ve irfanı ihtiva eder. Memleketin kalkınması her şeyden önce memlekette maarif fikrinin teşekkülüne bağlıdır. Bu aynı zamanda maarifin de ilerlemesi ve ıslah edilmesi için gereklidir. Sözü edilen maarif ise gerçek bir maariftir. Baltacıoğlu’na göre gerçek maarif; okulların hayata, harekete, sosyal hayata, sosyal ilişkilere, girişim ve tecrübeye, tam manasıyla kanlı canlı bir eğitime yer vermesiyle mümkündür (Baltacıoğlu, 1914:8).

Eğitimin yapması gereken şey yetiştireceği nesli hayata hazırlanmaktır. Bu hazırlık hareket yapma, mücadele, hayat kavgalarından galip çıkmak için kuvvet, maneviyat, azim, his, teşebbüs, nefesine güven, sebat ve cesaret gerektirir. Okulda okutulan dersler hayata hazırlayıcı mahiyette olmalıdır. Matematik, müzik, resim, el işleri, tiyatro, sosyal faaliyet salonları, tarih, coğrafya, felsefe dersleri öğrencilerde akıl, fikir, his ve azmi arttırmalıdır. Öyleyse eğitimin gayesi, bireyi hayata hazırlamaktır (Baltacıoğlu, 1914:9-11). Hayata hazırlanan gençler sadece okuyup yazmakla, ilim tahsil etmekle kalmaz, beden, zihin ve duygu yönünden kuvvetli, sağlam bir zekâ ve seciye sahibi olurlar. Görülüyor ki Baltacıoğlu maarif meselesi derken, bundan, öğretimden ziyade eğitimi anlamaktadır.

İkinci kısımda Baltacıoğlu eğitim ortamlarını ele almakta, bunların başlıcalarını Aile, Okul ve Toplum olarak tespit etmekte ve sırayla eğitimsel önemlerini izah etmektedir. Daha sonra eğitimin bir çevre işi olduğunu söylerken eğitimi hazırlayan çevreyi tabiat, okul, aile, meslek, millet ve insanîyet olarak sınıflandırır (Tozlu, 1980:125). Eğitimin ıslahı ailenin ıslahına bağlıdır. Aile dünyanın en hür okuludur. Okuldaki eğitim-öğretim bilgi plânındadır, ailede ise daha tabii, aslı ve hayata dönüktür. Okul öğrencinin zekâsını geliştirir, ilim yapar. Aile ise çocuğu beden, his, azim yönünden geliştirdiği gibi, onun için fikrî ve bilimsel yönden de bir gelişme ortamı teşkil edebilir. Bir milletin geleceğinde sadece okul eğitiminin değil, aynı zamanda aile ve toplum eğitiminin de önemi vardır. Çünkü ilim ve eğitim Baltacıoğlu’na göre yalnız okumak ve nasihat almakla değil, görmek, işitmek, anlamak, yapmak, konuşmak, yaşamak, çarpışmak ile de teşekkül eder (Baltacıoğlu,1914:15). Okulun dışında aile ile toplumun önemi buradan ileri gelir.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu maarif ve eğitim reformunun temelini ailede yapılacak reformları koyar. Aile ve okul eğitimi arasında bazı farklar vardır. Okulda fikir eğitimi, ailede his ve irade eğitimi esastır. Bedenin eğitimi her ikisinin ortak yönüdür. Söz konusu eğitimlerden acaba Baltacıoğlu ne anlıyor? O, eğitimi şöyle tarif eder: Okuma, yazma, düşünme, anlama, kolların ve bacakların, midenin, ciğerlerin sağlığı. Bireysel, toplumsal, yüksek ve bedîf (estetik) duygular, teşebbüs, cesaret, tahammül, sabır, sebat, fedakârlık (Baltacıoğlu, 1914:19). Okul programlarında bilgi ve fikir dersleri ağırlıklıdır. Buna karşılık eğitim, hayat, beşerî ilişkiler, tecrübe dersleri çok azdır veya yoktur. En iyi düşündüren ve öğreten memleketlerin okulları ve öğretim metotları mükemmeldir. Öte yandan ailesi ve sosyal eğitimi en sağlam memleketlerde ise fertler sağlam vücutlu, hassas, vatanperver, cesur, müteşebbis, fedakâr olarak yetiştirilirler. Yeni nesli hayata hazırlamak yalnız okulun öğretim metotlarını geliştirmek ve eğitimde reform yapmakla bitmez. Bundan daha önemlisi aileyi geliştirmek, sağlam temellere oturtmak lâzımdır.

Ailenin eğitiminin yanında, Baltacıoğlu okulun vereceği eğitimi daha önemsiz bulur. Okul, ailenin eksik bıraktığı eğitimi dolduramaz. Ailede eğitime karşı bir ilgisizlik vardır ama, çocuk yine de her türlü bedensel ve zihinsel gelişimiyle, birtakım alışkanlıkları ailesi içinde kazanır. Buna, ruhsal yönden eğitime de ilave edilebilir. Halbuki birçok okulumuzda Baltacıoğlu'na göre beden hürriyeti açısından oturmak, uyuşmak; dil hürriyeti açısından susmak, dinlemek; fikir hürriyeti açısından acı ve elem duymak; irade ve teşebbüs hürriyeti açısından esaret ve baş eğme vardır (Baltacıoğlu, 1914:29). Bu durum onun idealize ettiği hakikî mektep esprisiyle bağdaşmaz. Hakikî mektep ise toplumda okula ait doğru bir fikir ve ilmin kurulmasıyla yakından ilgilidir. Bu fikir ve ilmin yerleştirilmesinde düşünülen reformlar genellikle yanlış veya eksiktir. Okul reformuna isim, program, kitap, sene, ders saatleri değiştirilerek başlanıyor. Her ne kadar bunlar tabii ise de gerçek reform, okuldaki ruhu, öğretim metotlarını, verilen bilgileri değiştirmektir. Okuldaki gerçek değişme maddiyattan ziyade fikirlerin ve imanların değişmesine bağlıdır. Bunun için öğretmenin iyi niyeti kâfi olmayıp, gerçek eğitimi vermek için uygulanması gereken metotları da bilmek lâzım. Dolayısıyla, okullarımızda hayat ve usul değişmedikçe eğitim (terbiye) değişmiş sayılamaz (Baltacıoğlu, 1914:32). Baltacıoğlu'nun sözünü ettiği iman, dinî anlamdaki iman değildir. Bu, yukarıdaki hayat ve usul değişikliğidir. Yani iman, ferdin hayata karşı hırsı, azmi, değişme ve gelişme güç ve iradesi, çalışma hevesidir. Usul ise öğretimde kullanılacak yeni metotları, eğitim-öğretimin tarzı ve modelindeki değişiklikleri ifade eder.

Okuldaki eğitim öğretimin iki gayesi vardır:

- a) İnsana hayat için gerekli bilgileri vermek,
- b) Bu bilgiler aracılığıyla muhakeme, muhayyile gibi melekeleri geliştirmektir.

Eğitim ortamlarından biri de toplumdur. Sokak, kaldırım, dükkân, sergi, kahvehaneler, tiyatrolar, bahçeler, parklar, dağlar ve bayırları Baltacıoğlu toplum sayar. Onun üçüncü kısımda ele aldığı maarif meselesinin halli, toplumda bir konuda bir idealin doğmasına bağlıdır. Toplumun bir varlık olarak kendini hissettirmesi herşeyden önce üyeleri arasında ortak bir fikir ve hırsın teşekkül etmesini gerektirir. Maarif ve okulları değiştirmek için evvela milleti değiştirmek lazımdır. Millet değişmeden ne okul, ne aile, ne de toplum değişir. Milletteki bu değişme ondan yeni bir idealin doğması demektir. Baltacıoğlu söz konusu ideali; hırs, emel, ideal ve fikirden mürekkep olan "iman"la bir tutuyor. Onun anladığı manada, iman, dünya hayatı, hareket, mücadele, beka ve kuvvetten ibarettir.

Dinin sosyal hayatta oynadığı rolün önemi bilinen bir gerçektir. Baltacıoğlu bu rolü değişik bir surette açıklar. Önce, bir memleket için yeniden tamamıyla dinî bir medeniyet kurmak mümkün müdür, sorusunu sorar. Ona göre din artık bizim için yeterli bir ideal teşkil etmez. Zira bizim coğrafyamız ve sosyal yapımız buna müsait değildir. Çünkü her türlü din ve medeniyetle temas hâlindeyiz (Baltacıoğlu, 1914:45). Şu hâlde maarif meselesinin halli için gerekli ideal dinde aranmayacaktır. Söz konusu ideali yine biz meydana getireceğiz ve topluma mal edeceğiz. Aile, okul ve toplumdaki işsizlik, hareketsizlik, uyuşukluk, fertleri hayata döndüren, faaliyete teşvik eden hırsın ve gayenin (ideal) yokluğundan ileri gelmektedir. Bu ideal doğduğu zaman maarif, aile ve okul da doğacak, gelişme ve reform adına yapılacak bütün teşebbüsler milletin hissine, kuvvetine müracaattan ibaret kalacaktır.

Ancak, Baltacıoğlu'nun idealize ettiği terbiye, kalkınma ve gelişme gerçekleşmemiş, terbiyede bir çöküş gözlenmiştir. O, bu çöküşün sebeplerini şöyle izah eder (Baltacıoğlu, 1914:47-48):

1. Bedende çöküş imanda gerilemenin sonucudur.
2. Fikrî çöküşümüzün temelinde hayat fikrinin ve imanının bozulmuş olması vardır. Okulda pozitif bilimler, muhtaç olduğumuz fikir eğitimini verecektir.
3. Hissî çöküşümüzün sebebi fertlerde faaliyet, dünyeviyet emellerinin ve sosyal hayatın mahvolmasıdır. Bunun da gerisinde imanın zayıflaması vardır. Milleti hissi yönden eğitime görevi okullara düşüyor.
4. İradî yönden çöküşümüzün sebepleri bedende ve zekâda çöküş, bilgisizlik, hissislik, mümaresesizliktir (alışkanlık ve alıştırma eksikliği). İradeyi terbiye için beden, fikir ve hisse ait bütün araçlara müracaatla beraber, disiplinde hürriyeti kabul etmek lâzımdır. Burada onun Rousseau'dan esinlendiği ve hürriyet temasını daima göz önünde tuttuğunu görüyoruz.

Eğitimimiz çökmüş ve gerilemiştir. Bu çöküş beden, his ve ahlâk bakımından olduğu kadar, zeka ve okul (fikir) yönünden de olmuştur. Eğitimdeki çöküş sadece maarifsizlik ve okulsuzluktan ileri gelmiyor. Öteki sosyal faaliyet sahalarının da (ticaret, zenaat) tesirini göz önünde bulundurmak gerekiyor. Eğitimde çöküşümüzün sebeplerini maarif ve okul dışında da aramak, eğitimin sosyal tabiatının göstergesidir. Bu konuyu Baltacıoğlu daha sonra ele aldığı bir başka makalesinde çok daha geniş olarak izah etmiştir.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun eğitimdeki çöküşün bedene ilişkin sebeplerini izah eden şu görüşlerine rastlıyoruz: Bedence gerilememizin temelinde imanın sükûtu ve ona bağlı faaliyetlerin durması yatar. İmansızlık, yani dünya ve hayat hakkındaki nefretimiz, gayzımız, asırlarca oturmamıza ve tembelliğe, miskinliğe düşmemize sebep olmuştur. Milletın uyuyan bedenini kımıldatmak için her şeyden evvel bir ideale, imana ihtiyaç vardır. Bedence gelişmek sadece okulda beden eğitimi dersinde vücut egzersizleri yapmakla olmaz. Asıl gelişme milletin ticaret, zenaat ve ziraat sahalarında bedenî idman ve alıştırmalarla mümkün olur. Bedence gelişmek için yapılacak iki temel inkılaptan biri milletin karnını doyurmak, ikincisi milletin vücudunu mümareseye (alıştırma, egzersiz) sevkettir (Baltacıoğlu, 1914:50-53).

Fikrî çöküşümüzün sebebini Baltacıoğlu imanın bozulmasında arar. İmanın bozulması dünyayı sevmemek, duymamak, eşyayı ve maddiyatı hakir görmektir. Dünyaya böylesine bakan bir ferdin veya toplumun fikren bozulması kaçınılmazdır. Bir milletin asıl terbiyesi okuldaki derslerden değil, sosyal hayatın şartlarından (yapı) kopup gelmektedir. Her ne kadar okullar bu hayat ve terbiyenin yaptırıldığı bir yer ise de, milletin ticaret, ziraat ve zenaat ile alakası kesilmiş, faaliyet, mücadele ve rekabet gücü kalmamışsa, okuldaki eğitimle sosyal değişme ve ilerlemenin imkânı da kalmaz. İmparatorluğun gayri müslim unsurlarının bizden fikren daha kuvvetli olmalarının sebebini burada aramalıdır (Baltacıoğlu, 1914:55). Fikir ve zekânın gelişmesi için faaliyet, egzersiz şarttır. Bunun için eşyadan, maddiyattan, hayattan, harekettten uzak kalmamak gerekir. Hayat hakkında sağlam kanaatlerimiz olmadığı içindir ki, ne terbiyemizden, ne de malûmatımızdan bu hayat için istifade etmek mümkün olmamaktadır. Milleti zekâ çöküntüsünden kurtarmanın çaresi, onu hayat ile temasa geçirmek, hayat ile mübarezeyeye (mücadele, vuruşma) alıştırmaktır. Mekteplerde okutulacak ve hayat için gerekli bilgileri verecek ve

eğitecek derslerle milleti hayata hazırlamak mümkün olur. Bu dersler Hikmet, Kimya, Nebat ve Hayvanat (Biyoloji), Tabakat (Jeoloji), Hendesdir (Geometri) (Baltacıoğlu, 1914:56-59).

Terbiyedeki çöküşü beden ve fikir ile birlikte his ve irade çöküşüne de bağlayan Baltacıoğlu bu konuda da şunları söylüyor; Histe çöküş fertlerde faaliyet, dünyeviyet emellerinin ve sosyal hayatın mahvolmasından ileri gelir. Millet'in his hayatında meydana gelecek yenilik, fertlerde kuvvet ve faaliyet uyandıracak, sosyal ahlâka olumlu katkılar sağlayacaktır. Resim, musiki, edebiyat, mimari dirilecektir. Millet'in his terbiyesinde okulların vazifesi çok büyük olacaktır. His terbiyesi verecek dersler arasında bilhassa Tarihle Coğrafya vatan fikrini doğuracaktır. Okulun disiplini, merasimi, bayrak, oyun, spor, resim, el işleri, tarla, marangozhane, demirhane, tarihî ve hissî temsiller, eğitimsel gezintiler, musiki, tarih, sanat dersleri bu hislerin doğmasına yardımcı olacak; fertlerin arasında hayat, hareket, faaliyet, rekabet, arkadaşlık, birlik ve yardımlaşma, güzellik, din, vatan hislerinin kuvvetlenmesine yardım edecektir (Baltacıoğlu, 1914:63).

İradenin çöküşü ise beden, zekâ, bilgi, his ve alışkanlık yokluğunun bir sonucudur. Bir Millet'in şahsî, sosyal yüksek hırslarını kaybetmesi onun saadetçe ve iradece sükutu (çöküşü) demektir. Çünkü bu suretle hem iradenin faaliyeti için şart olan gaye mahvolmuş, hem de bu iradeyi besleyecek olan haz ve elem kaynakları kurumuş demektir. İrade eğitimi ile bir ülkenin ekonomik yapısı arasında bir ilişki kuran Baltacıoğlu, iradenin kuvvetlenmesini iktisadî seviyenin yükselmesine bağlar. Ona göre fikrî, hissî terbiyelerde olduğu gibi irade terbiyesinin de çöküşü imanın zayıflamasının bir neticesidir. Disiplin ve hürriyet iradenin teşekkül ve terakkisi için şarttır. İrade terbiyesinin büyük sırrı faaliyettir. Bu faaliyet teşebbüs, sabır, sebat, takip, cesaret ile desteklenirse daha etkili olur (Baltacıoğlu, 1914:66-71).

Kitabının son bölümünde Baltacıoğlu terbiye (eğitim) ve iman hakkında son sözlerini söylerken meseleyi bir maarif meselesi ve bu alanda yapılacak reformlar olarak gördüğünü açıkça vurgulamaktadır. Ona göre ilerlemiş ülkeler sadece cehaleti anlamakla kalmamışlar, maarifi yaygınlaştırmak için bir iman ve ihtiras bulmuşlardır. Bu iman ne kadar kuvvetli olursa maarif o kadar kök salar. Memleketimizdeki maarif meselesi önce bir iman, sonra bir ilim meselesidir. Yapılacak maarif reformunda evvela maariften ne anlaşılması gerektiği iyice ortaya konulacak, daha sonra eğitim alanındaki noksanlıklar giderilecektir. Bir ülkedeki ilerlemenin ve medeniyetin her türlü dinî, millî, vatanî bir imanın kuvvetiyle izah edilebilir. İmansız ve gayesiz bir maarif memlekete hiçbir fayda sağlayamaz (Baltacıoğlu, 1914:73-75).

İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun bu eserinde, onun eğitimin temelinde aradığı ana temayı görüyoruz. Bu da, sınırlarıyla esas niteliklerini kendisinin koyduğu ve iman dediği bir nevi ruhtur. Buradaki iman hırsı, çalışma azmi, hayata bağlanma, inanç ve irade gücü, bireyin ve toplumun refahı için gerekli mücadele ruhunu ifade ediyor. İman kavramı içinde değinilen bu hususlar aynı zamanda onun başka bir makalesinde sözünü ettiği asrın terbiye gayelerini yansıtır (Baltacıoğlu, 1916:10-12).

Bununla kalmayıp, aynı hususlar Osmanlı Türk Toplumunun sosyal yapısını da nitelemektedirler. Kendisinin de yer yer temas ettiği gibi, bizi çökerten hep miskinlik, bu dünyayı fani sayıp, öbür dünyaya yönelmektir. Halbuki toplumun din adına yaptığını zannettiği böyle bir şey bizzat dinin kendisi tarafından

yasaklanır. Yine bu kitabın ele aldığı önemli bir yenilik de eğitimin hayata dönük olması, sosyal ve kültürel esaslara dayandırılması şartıdır. Benzer görüşlerin Ziya Gökalp tarafından da savunulduğu bir gerçektir. Baltacıoğlu'nun hayata ve üretime dönük eğitim görüşleri, Cumhuriyet Dönemi Türk Eğitiminin yeni boyutlar kazanmasının temel dayanaklarından biri olmuştur.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun yukarıda ana hatlarıyla tanıtılmaya çalışılan eserinde derin bir eğitim felsefesinin esaslarını bulmaktayız. Eserde işlenen eğitim felsefesine bugün daha fazla ihtiyaç duyulduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Zira eğitimimiz bugün ruhdan yoksun, içi boşalmış birtakım aktiviteler bütünü hâline gelmiştir. Orta öğretim programları yanlış kararlarla zayıflatılmış, yegane gaye üniversite sınavlarına öğrenci hazırlamak olmuş, Baltacıoğlu'nun ısrarla tavsiye ettiği eğitimdeki imandan eser kalmamıştır. Tabii bunun gerisinde, Cumhuriyet Dönemindeki İlk ve Orta Öğretim Programlarında bir "Eğitim Felsefesi" kaygısının bulunmayışını aramak lâzımdır. Bugün eğitim sistemimizin en çok eksikliğini duyduğu temel hususun böyle bir eğitim felsefesi olduğu artık iyice anlaşılmalıdır.

Kaynaklar

Baltacıoğlu, İ.H. (1914). Terbiye ve İman. İstanbul

Baltacıoğlu, İ.H. (1916). Asrımızın Terbiye Gayeleri Muallim Mecmuası. Cilt 1.

Tozlu, N. (1980) İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Eğitim Sistemi Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Erzurum.

Summary

A PHILOSOPHICAL OUTLOOK OF TURKISH EDUCATION

Hikmet Yıldırım CELKAN*

The work with the title “Education and the Faith” by İsmail Hakkı Baltacıoğlu is not much known in our history of education. It is a big loss that his work was not examined thoroughly in terms of educational philosophy in the studies carried out on his work. However, the fact that there was not much research into educational philosophy in Turkish Education both before and after the establishment of the Republic hid the importance of the loss in question. Excluding the ideas of the educational philosophers of the Republican period like Gökalp, Baltacıoğlu, Ülken and others, there seems to be little effort to form the philosophical bases of the Turkish Education.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu, since he was a teacher in Daruşmuallimin-i Ali, had emphasized the importance of such courses as Method in Education, Natural Sciences, Handicrafts, and Painting and developed the concept “pedagogy of production”, while he was the pioneer of this in our education.

In his Education and the Faith, Baltacıoğlu elaborates education as a concept and states that idealism is necessary to solve educational problems and that any reform to be introduced into education should be based on faith in educational terms. Having listed the main problems causing the collapse in education, he talks about the major educational settings.

In his opinion, education has always been misunderstood in Turkey. He thinks that education is not simply a matter of literacy. Literacy is just a tool for education. Education involves science, bodily and mental strength, school and deep insight. The development of a country depends necessarily on the advances in education and educational reforms. School must prepare students for real life and never suffice with only teaching reading, writing and science. Rather, it must support students physically and intellectually and promote sound intelligence and quality in them.

Education, in its real sense, must be related to the environment. Further, in addition to the basic settings for education like family, school and society, other elements such as mature, profession, nation and humanity must be taken into consideration in education. Baltacıoğlu indicates that education in the family is more important than the one in school, for there are rules in school for sitting, being quiet, listening, and limitations concerning expressing one’s ideas freely. However, in the family growth, in terms of emotions and will, takes place.

Address for Correspondence: * Prof. Dr. Hikmet Yıldırım Celkan, Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Gaziantep

Change in school and family is a precondition for change in society and nation. This change refers to the emergence of a new ideal. For Baltacıoğlu, ideal means faith in education rather than believing something religious. The faith in question refers to a change in lifestyle and method. What is meant by the change in lifestyle is the determination, passion, will for change and development, and enthusiasm of the individual. A change in the method denotes the methods of instruction and the changes in the style of teaching-learning models.

It is imperative to identify the underlying causes of the collapse in education to create a new education style by the bases of the idealized faith. Baltacıoğlu explains this collapse with reference to the collapse in the body, feelings, thoughts, and will, in the root of which lies the weakening in the faith, for both the individual and the society have opted for laziness and sloth, hatred and indifference toward the earthly life and looked down on the things and materials for years. This negative attitude is obvious not only in schools but also in commercial and agricultural life of the society.

Any possible reform in education requires identifying what is understood by the term “education”. In addition, it is essential to know that such an endeavor is a matter of faith and knowledge. For Baltacıoğlu, the faith consisting of determination, strength of mind for struggle forms the basis for education. It is such an understanding that our contemporary education lacks.